

Bunavestire

APOSTOL. EVREI 2, 11-18

Fraților, Cel ce sfințește și cei ce se sfințesc dintr-Unul sunt toți; de aceea, nu se rușinează să-i numească pe ei frați, zicând: «Spune-voi fraților mei numele Tău. În mijlocul Bisericii Te voi lăuda». Și iarăși: «Eu voi fi încrezător în El»; și iarăși: «Iată Eu și pruncii pe care Mi i-a dat Dumnezeu». Deci, de vreme ce pruncii s-au făcut părtași sângelui și trupului, în același fel și El S-a împărtășit de acestea, ca să surpe prin moartea Sa pe cel ce are stăpânirea morții, adică

pe diavolul, și să izbăvească pe acei pe care frica morții îi ținea în robie toată viața. Pentru că, într-adevăr, nu a luat firea îngerilor, ci sămânța lui Avraam a luat. Drept aceea, dator era întru toate să Se asemene fraților, ca să fie milostiv și credincios arhieru în cele către Dumnezeu, pentru curățirea păcatelor poporului. Că, prin ceea ce a pățimit, fiind El însuși ispitit, poate și celor ce se ispitesc să le ajute.

EVANGHELIE. LUCA 1, 24-38

În zilele acelea Elisabeta, soția lui Zaharia, a zămislit și s-a tăinuit pe sine cinci luni, zicând: Astfel mi-a făcut mie Domnul în zilele în care a socotit să ridice dintre oameni ocară mea. Iar în a șasea lună a fost trimis îngerul Gavriil de la Dumnezeu, într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele Fecioarei era Maria. Și, intrând Îngerul la ea, a zis: Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei! Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui și cugeta în sine: Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta? Și Îngerul i-a zis: Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu. Și, iată, vei lua în pânțe și vei naște Fiu și vei chema numele Lui, Iisus. Acesta va

fi mare și Fiul Celui Preaînalt Se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. Și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și Împărăția Lui nu va avea sfârșit. Și a zis Maria către Înger: Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat? Și, răspunzând, Îngerul i-a zis: Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu Se va chema. Iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei, și aceasta este a șasea lună pentru ea, care se numea stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință. Și a zis Maria: Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău! Și Îngerul a plecat de la ea.

TĂLCUIRI

Există în viața Maicii Domnului un moment de mare răscruce, atât pentru propria ei rânduială, cât și pentru istoria mântuirii noastre. Acest moment se întrupează într'un singur cuvânt. Fără el, ceea ce Dumnezeu intenționa în Buna-Vestire ar fi fost un eșec divin; prin el, conlucrarea dintre Dumnezeu și om se

dovedește biruitoare, iar consecințele ei răzbat până la sfârșitul veacurilor.

Așadar, tânăra Fecioară se află în rugăciune, iar îngerul Domnului i se arată la un moment dat, o salută: bucură-te! și-i vestește că va naște fiu. Maria îi răspunde prin uimire; ea este numai logodită, nu știe de bărbat, nu pricepe cum, în condiția ei de ab-

solută puritate, i s'ar putea întâmpla aceasta, îngerul face un pas mai departe: zămisirea va fi de la Duhul Sfânt, Pruncul ce se va naște se va chema Fiul lui Dumnezeu. Uluirea Mariei e totală, puterea oricărei înțelegeri e copleșită de mister. Mai mult, asemenea momente sunt pândite, în mod obișnuit, de îndoială și de necredință. În fața veștilor năprasnice, colosale, spiritul reacționează întâi negativ. El s'a obișnuit cu întâmplările comune și acceptă cu foarte mare greutate faptul extraordinar. Vestea, de pildă, că ți-a murit cineva drag e întâmpinată, mai întotdeauna, cu exclamația: nu se poate, așa ceva nu pot să cred! Așa va exclama o mamă care află că i-a murit fiul pe front, deși de mult s'a obișnuit cu războiul și cu posibilitatea unei asemenea pierderi. Dar tot așa va exclama și peste câțiva ani, aflând că, de fapt, prima veste exprimase o eroare, că fiul ei a fost doar prizonier și că s'a întors acum acasă. Imposibil! E îndoiala, vecină cu necredința, cu care ucenicii Domnului au întâmpinat vestea învierii Lui; de aceea nu le venea să creadă, ne spune Evanghelia, de bucurie mare. E prea frumos ca să fie și adevărat!

Îndoiala însă e imponderabilul din care te poți înclina fie într'o parte, fie în alta, e punctul neutru al cumpenei, e acea muchie de cuțit care te poate salva sau te poate prăbuși. Pe o asemenea lamă subțire se află, iată, acum, sufletul Fecioarei. Cât va fi știut ea din Sfintele Scripturi? Cât va fi cunoscut ea din proorocia Isaiei? În ce măsură aștepta și ea, ca întregul Israel, venirea lui Mesia? Iar dacă Mesia, ca Fiul al lui Dumnezeu, urma să Se nască dintr'o fecioară, de ce tocmai ea trebuie să fie aceea? E prea frumos ca să fie și adevărat! Dar, dincolo și mai presus de aceasta, cum poate fi o zămisire de la Duhul Sfânt, în ce chip poate Dumnezeu să umbrească o femeie pământească spre a-I naște Lui un Fiul? Înțelegerea în sine șovăie și se poticnește. Maria stă în cumpănă, dar îngerul nu-i dă răgaz și-i oferă un exemplu de putere a lui Dumnezeu: bătrâna Elisabeta, de o viață cunoscută ca stearpă, se află în cea de a șasea lună a unei sarcini binecuvântate. Asemenea întâmplări, așadar, nu trebuie judecate la măsura omului, ci la aceea a lui Dumnezeu, nemăsurată.

Exemplul Elisabetei poate fi convingător, dar, pe de altă parte, e de o concretețe brutală. O femeie însărcinată în luna a șasea poartă toate semnele apropiatei maternități, cu toate implicațiile ei intime, familiale și sociale. Or, ceea ce îngerul îi vestește tinerei Fecioare este tocmai o viitoare maternitate. Imaginea Elisa-

Buna Vestire de la Ustiug.

Novgorod (secolul al XII-lea, astăzi la Galeria Tretiakov, Moscova).

betei se proiectează, năprasnică și nemiloasă, asupra nevinovatei adolescente. Elisabeta însă e o femeie căsătorită, cu legământ legiuit înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, iar faptul că va naște la bătrânețe e de natură să stârnească, cel mult, uimire. Dar ea, Maria?... Dacă va trebui să poarte semnele sarcinii, cine o va scuti de bănuiala logodnicului, de osânda rudelor, de batjocura satului, de tot ceea ce se poate chema oprobriu public? Cine o va apăra de condamnarea legii, care o poate târî la poarta cetății și ucide cu pietre? Dacă e vorba de un mister, cine va fi în stare să-l propună înțelegerii și, mai ales, cine va fi în stare să-l accepte, când el vine din gura unei tinere care nu vedește într'însa nimic extraordinar? Iar dacă ea va avea destulă putere să îndure toate umilințele și va ajunge mamă, cine-L va scuti pe Fiul ei de stigmatul unui copil de pripas, al unui bastard căruia societatea îi refuză un statut normal? ...

Cuvântul îngerului nu este o poruncă. Poruncile se dau în vis, așa cum le va primi, ceva mai târziu, logodnicul Iosif. Cuvântul îngerului nu este nici vestirea unui fapt împlinit, așa cum o avusese preotul Zaharia lângă altarul tămâierii. Buna-Vestire anunță, deocam-

dată, doar faptul că Dumnezeu o alesese pe ea, Maria, să devină mama Fiului Său. îngerul poartă un mesaj, dar și o invitație. E un apel la libertatea Fecioarei de a decide, de a se pronunța între două alternative, între un da sau un nu. Pentru ca libertatea ei să nu fie întru nimic viciată, i se pun în față cele două perspective: pe de-o parte, harul de a deveni Născătoare de Dumnezeu, pe de alta, jertfa de a purta o sarcină aparent reprobabilă. Spre a-i înlesni hotărârea, îngerul ar fi putut s'o asigure că Iosif, prin revelație, va lua totul asupra lui și că, în fața societății și a legii, el va trece drept tatăl Celui ce Se va naște dintr'înșă. Dar Mariei nu i se face o astfel de făgăduială, e lăsată să cumpănească singură, în deplină libertate a cugetului. Un nu ar însemna o amânare a planului dumnezeiesc, un da, împlinirea lui imediată. îngerul așteaptă din gura Mariei un singur cuvânt. îl așteaptă Dumnezeu, dar în același timp îl așteaptă toată suflarea, căci, întrebându-o pe ea, Dumnezeu ne întreabă pe noi, iar prin răspunsul ei urmează să se rostească întreaga omenire. Iată, Eu stau la ușă și bat! E clipa când Fecioara însușează într'înșă setea universală de libertate.

– Fie! Să-mi fie mie după cuvântul tău!

În acea clipă s'a petrecut întruparea.

Din acest moment îngerul nu mai are nimic de spus și se face nevăzut.

Buna-Vestire nu e o idilă divină, nici capitolul romanțat al unei biografii, ci actul dramatic prin care Dumnezeu consultă libertatea omului și o invită la participare. Dacă, prin Adam și Eva, omul se pronunțase împotriva lui însuși, prin Fecioara Maria el se reazează la unison cu Creatorul și-și restaurează propria-i libertate, redându-i, în același timp, direcția pentru care îi fusese, întru început, dăruită. Printr'un singur cuvânt, Maria e purtătoarea de cuvânt a tuturor risipiților ce aspiră la un destin comun, obștea mântuiților Domnului.

Prin același cuvânt, însă, Maria își asumă, în mod conștient și deliberat, o rânduială personală cu totul aparte, care va face din ea un unicat al neamului omenesc. Totul decurge din faptul că, între toate fecioarele lumii, ea este singura hrănitore de prunc. Dar faptul acesta nu se petrece undeva, într'un spațiu indefinit și atemporal, ci aici, pe pământ, într'un anume context social și într'un anume timp istoric, ceea ce îi conferă un caracter de profundă autenticitate umană și, totodată, o notă de dureroasă dramă personală. În această privință, realismul aproape brutal al

relatării din Evanghelia după Matei este de-a dreptul zguduitor. Maria nu e scutită de bănuieli, iar primul care se îndoiește de ea este însuși Iosif, ocrotitorul și garantul ei în fața societății. E de crezut că el va fi fost cel dintâi căruia ea i-a mărturisit despre dumnezeiasca vestire și suprafireasca întrupare, despre uluitoarea zămislire din pântecul ei sau, mai simplu și mai omenește, despre faptul că era însărcinată. Dar Iosif nu are nici pe departe capacitatea unei asemenea înțelegeri, așa după cum nici însăși Maria nu o avusese după cele dintâi cuvinte ale îngerului. Cine va întâmpina un asemenea adevăr fără să încerce mai întâi să se scuture de el? Dreptul bărbat se crede victima unei mistificări, iar întâia sa reacție este aceea de a repudia impostura și, mai mult, poate chiar de a o denunța. Spusele Mariei încearcă, desigur, să învăluiească o greșeală, dar în cazul acesta vina ei este îndoită: mai întâi, greșeala în sine, în al doilea rând, refuzul de a o mărturisi, tendința de a o ascunde tocmai față de el, care îi acordase logodnicei o încredere totală. Este aici un „vifor de gânduri necredincioase”, care face din sufletul lui Iosif un adevărat iad și e de presupus, tot omenește, că acest vifor va fi dezlănțuit nu numai în cuget, ci și în lungi și dureroase aruncări de cuvinte. Totuși, este posibil ca, până la urmă, el să fi acceptat adevărul Mariei, chiar dacă nu era în stare să înțeleagă nimic, și să fi făcut din el și adevărul lui. Dar acest adevăr, al lui, putea oare să devină și adevărul societății? Cine va fi dispus să creadă măcar o fărâmă din povestea cu îngerul? Două alternative îi stau în față: să se creadă că el este făptașul și să fie osândit ca unul care a încălcat puritatea logodnei, sau să se creadă că făptașul este altcineva, un necunoscut, iar el să fie arătat cu degetul ca un credul naiv, luat în răs de semeni și puși în rândul netrebnicilor. Și într'un caz, și în altul, integritatea lui morală e compromisă, nu există nici o soluție de a o salva în fața opiniei publice, atâta vreme cât el va continua să rămână logodnicul Mariei. În cele din urmă, Iosif alege soluția disperării: s'o părăsească pe Maria pe ascuns, fără nici o explicație, să-și piardă urma, să rămână fiecare cu destinul său. E un act de lașitate, într'adevăr, dar singurul care îl poate salva. îl poate salva, desigur, pe el. Dar cu Maria ce se va întâmpla? Ea va rămâne complet descoperită în fața societății, căci nimeni nu va crede că logodnicul a părăsit-o fără pricini foarte evidente. Fecioara e pândită de o singurărate fără margini.

Cea mai veche reprezentare a Bunei vestiri, datează din a doua jumătate a secolului al III-lea și o aflăm în Catacomba Priscillei din Roma.

E adevărat că, în final, Iosif primește în vis revelația adevărului, se hotărăște să devină soțul legal al Mariei și să ia asupra-și în fața oamenilor și a legii, Pruncul ce Se va naște, ceea ce face ca Acesta să fie numit, îndeobște, fiul lui Iosif și al Mariei. La nivelul comun, faptul extraordinar nu poate gesta decât îmbrăcând veșmântul vieții comune. Fiul lui Dumnezeu își asumă condiția umană încă înainte de a Se naște din Fecioară. Dar, până la acest final, câtă dramă! O dramă ce se născuse dintr'un singur cuvânt: Fie!

Nu avea să fie singura. Rânduiala Fecioarei Maria este aceea a unei maici îndurerate. Nașterea umilă din Betleem, spaima de Irod, pribegia în Egipt, singurătatea de după ieșirea lui Iisus la propovăduire, drumul Crucii, răstignirea Fiului sub propria ei privire, -jalea îngropării, toate acestea sunt tot atâtea ascuțituri de sabie care trec prin inima ei. Toate, dintr'un singur cuvânt: Fie!

Maica Domnului pare tot atât de singulară și în ipostaza ei cerească. Nu e greu de înțeles de ce ea este mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii: aceștia, neavând trupuri, nu sunt supuși ispitei și căderilor trupești, dar Sfânta Fecioară, purtătoare de trup, i-a păzit curăția neîntinată și l-a păstrat ca pe un potir de aur lămurit în focul dumnezeiesc. Dar ea sălășluiește, totuși, undeva mai presus de îngeri, în spațiul unei eternități

care este numai al ei. În cerul nostru creștin, totul e obștesc, sfinții sunt în cete, îngerii sunt în soboare, până și Dumnezeu e în Treime, numai Fecioara Maria este singură, ca un luceafăr de dimineață plutind între soare și stele, așa cum luminează și pârțica ei de pâine de pe discul proscomidierii. Totul, dintr'un singur cuvânt: Fie!

Este Fecioara Maria o conștiință tragică? În ordinea omenescului, da. Dar ea este și purtătoarea unei ordini suprafirești, iar aceasta se face cu luciditate, cu o anume conștiință de sine. Cât timp trăiește pe pământ, misterul Mariei nu poate fi înțeles și acceptat de nimeni, dar ea „îl poartă în inima ei”, ca pe o dulce povară. Nu este exclus ca episodul dramatic dintre ea și Iosif, povestit de Evanghelistul Matei, ca și teama de o nelămurită curiozitate publică, să fi determinat vizita ei, de trei luni, la Elisabeta. Dar extraordinarul episod istorisit de Evanghelistul Luca ne dă măsura conștiinței de sine a Sfintei Fecioare, poate că de abia acum dobândită pe deplin. Emoționanta întâlnire dintre cele două femei are dimensiunile unui poem ciresc. Elisabeta este cea care se simte deodată năvălită de Duhul Sfânt și are revelația Celui pe care Maria îl poartă în pânțece. Salutarea ei este, în același timp, și mărturisirea acestei revelații, ceea ce face ca răspunsul Mariei să capete o rezonanță de harpă cosmică. El este nu numai un rezumat al mesajului evanghelic, ci și prefigurarea unei apoteoze tragice, a faptului că ea, Fecioara, va fi fericită de toate neamurile ca rezultat al jertfei sale de a se smeri. Salutarea îngerului: „bucură-te!”, de neînțeles în suita suferințelor Mariei, își dobândește acum înțelesul plinar. Lacrimile Mamei, vărsate din belșug de-a lungul a treizeci și trei de ani, sunt răscumpărate de bucuria launtrică a Fecioarei, căreia Puternicul i-a hărăzit mărire în veci. Urmare a unui singur cuvânt: Fie!

Oare este Maica Domnului chiar atât de singură?... Iată, ea tămâiază mormântul împreună cu femeile mironosițe, se bucură împreună cu ucenicii de Învierea lui Iisus, tot împreună cu ei îi urmărește Înălțarea la cer și, mai târziu, va trăi extazul Cincizecimii. Adormirea i-o cântă apostolii, trupul îi este ridicat la cer de către însuși Fiul ei. Toate acestea însă sunt evenimente. Deasupra tuturor este un fapt, și anume că Fecioara Maria, deși mai presus de îngeri, rămâne solidară cu noi, oamenii, și cu a noastră mântuire. Potrivit uneia din cântările Crăciunului, Nașterea Domnului a fost întâmpinată de fiecare cu câte ceva,

ca o mărturie a participării la vrerea lui Dumnezeu; îngerii au trâmbițat cântări, cerul a pogorât steaua, magii au adus daruri, păstorii au venit cu închinarea, pământul a oferit peștera, iar noi, oamenii, am dat-o pe Fecioara Maria. Omenirea devine astfel născătoarea Născătoarei de Dumnezeu, genealogiile capătă sens și adâncime, ele mărturisind, pe de o parte, implicarea dramatică a lui Iosif în smerenia Mariei, iar, pe de alta, implicarea apoteotică a neamului omenesc în actul întrupării. Maica Domnului plutește singulară undeva, în spațiul cerului creștin, dar în același timp ea este și rămâne împreună cu noi, căci prin ea ne-am rostit opțiunea pentru mântuirea prin Iisus Hristos

și tot prin ea nădăjduim întru neputințele noastre. Poate că de aceea Maica Domnului ne și este atât de dragă. În vreme ce pentru Domnul Hristos avem un dublu sentiment, de iubire pentru Mântuitor, dar și de teamă pentru Judecător, pentru ea nu avem decât unul, cel de iubire, pentru aceea care niciodată nu va judeca, ci pururea se roagă pentru noi. În numele nostru, Fecioara Maria s'a rostit cândva în fața lui Dumnezeu: Fie! În numele ei, la rându-ne, vom aștepta, prin rugăciune, o supremă rostire a lui Dumnezeu: Fie!

Mitropolitului Bartolomeu Anania

CUVÂNT DE LA PĂRINȚI

Praznicul Bunevestiri a Născătoarei de Dumnezeu este deopotrivă unul împărătesc și al Maicii Domnului. Este praznic împărătesc, pentru că se referă la Împăratul Hristos, Care a fost zămislit în pântecul Născătoarei de Dumnezeu, și este praznic al Maicii Domnului, pentru că se referă la acea persoană care a contribuit la zămislirea și la Înomenirea Cuvântului lui Dumnezeu, adică la Preasfânta Fecioară.

Născătoarea de Dumnezeu Maria are un loc de mare valoare și însemnătate în Biserică, tocmai pentru că a fost acea persoană pe care o așteptau toate generațiile și aceea care a dat Cuvântului lui Dumnezeu firea omenească. Astfel, persoana Născătoarei de Dumnezeu este strâns legată de Persoana lui Hristos. Și vrednicia Preasfintei nu se datorează doar virtuților pe care le avea, ci mai ales rodului pântecului ei. Prin urmare, cultul Născătoarei de Dumnezeu este foarte strâns legat de hristologie. Când vorbim despre Hristos nu putem să o ignorăm pe aceea care i-a dat trup, și când vorbim despre Preasfânta, ne referim în același timp și la Hristos, deoarece vrednicia și harul de la El le dobândește. Acest lucru se vede clar în slujba Imnului Acatist, în care este cântată Născătoarea de Dumnezeu, dar totdeauna în legătură cu faptul că ea este Maica lui Hristos Dumnezeu: „Bucură-te că ești scaun Împăratului, bucură-te că porți pe Cel ce pe toate le poartă”.

Această legătură dintre hristologie și învățătura despre Născătoarea de Dumnezeu se vede și în viața Sfinților. O însușire caracteristică a Sfinților, care sunt cu adevărat membrii ai Trupului lui Hristos, este

faptul că o iubesc pe Preasfânta Fecioară. Este cu neputință să existe sfânt care să nu o iubească.

După cuvântul Sfântului Maxim Mărturisitorul, evanghelia lui Dumnezeu este o solie a lui Dumnezeu și mângâiere în oameni prin Fiul Său întrupat. În același timp, este și împăcarea oamenilor cu Tatăl, Care dă ca plată îndumnezeirea nenăscută celor care ascultă de Hristos. Prin urmare, îndumnezeirea care se oferă prin Hristos întrupat nu este naștere, ci arătare a strălucirii enipostatice către cei care sunt vrednici de această descoperire.

Vestea cea bună, evanghelia, buna vestire este îndreptarea neascultării care a avut loc la începutul creării omului, în Raiul fizic. Acolo, de la femeie, a început căderea și urmările acesteia, aici, tot de la femeie, au început toate bunătățile. Astfel, Preasfânta este noua Evă. Acolo exista Raiul sensibil, aici Biserica. Acolo Adam, aici Hristos. Acolo Eva, aici Maria. Acolo șarpele, aici Arhanghelul Gavriil. Acolo, șoptirea dracului-șarpe către Eva, aici salutarea îngerului către Maria (după cuvântul Cuviosului Iosif Vrienios). În acest fel s-a îndreptat greșeala lui Adam și a Evei.

După cuvântul Sfântului Grigorie Palama și al altor Sfinți Părinți, Preasfânta primise deja harul înainte de ziua Bunevestiri. Rămânând în Sfânta Sfințelor din templu, a ajuns la Sfânta Sfințelor a vieții duhovnicești, care este îndumnezeirea. Câtă vreme curtea Templului era destinată prozeliților, iar partea principală a acestuia, preoților, Sfânta Sfințelor era destinată arhiereului. Acolo a intrat Preasfânta, dovadă că ajunsese la îndumnezeire. Este cunoscut faptul că în epoca creștină pronaosul era destinat ca-

tehumanilor și celor necurățiți, naosul celor luminați, adică membrilor Bisericii, iar Sfânta Sfintelor, celor care ajunseseră la îndumnezeire.

Spre deosebire de ceilalți oameni, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu avea plinătatea Harului lui Dumnezeu. Desigur, Hristos, fiind Cuvânt al lui Dumnezeu, avea întregă plinătatea Harurilor, dar și Preasfânta a primit plinătatea Harului din plinătatea Harurilor Fiului ei. Din acest motiv, în relație cu Hristos, Maica Domnului este mai prejos, de vreme ce Hristos avea Harul după fire, câtă vreme Preasfânta prin participare. Față de oameni însă ea este mai presus.

Preasfânta avea plinătatea Harului din plinătatea Harurilor Fiului ei, înainte de zămislire, în timpul zămislirii și după zămislire. Înainte de zămislire, plinătatea Harului era desăvârșit, în timpul zămislirii era încă mai desăvârșit, iar după zămislire era prea desăvârșit (după cuvântul Sfântului Nicodim Aghioritul). În acest chip, Preasfânta a fost Fecioară atât trupește, cât și sufletește. Și această feciorie trupească a ei era mai presus și mai desăvârșită decât fecioria sufletească a Sfinților la care se ajunge prin lucrarea Preasfântului Duh.

Bunavestire secolul al VIII-lea, pânză de mătase pictată - Muzeul Vatican.

Nici un om nu se naște izbăvit de păcatul strămoșesc. Căderea lui Adam și a Evei și urmările acestei căderi au fost moștenite de întregul neam omenesc. Fieresc era ca și Preasfânta Fecioară să nu fie izbăvită de păcatul strămoșesc. Cuvântul Apostolului Pavel este

limpede în acest sens: „toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu” (Romani 3:23). În acest pasaj apostolic se vede că păcatul este înțeles ca lipsire de slava lui Dumnezeu, precum și faptul că nimeni nu este izbăvit de păcat. Astfel, și Preasfânta s-a născut cu păcatul strămoșesc. Când însă s-a izbăvit de acesta?

Preasfânta s-a născut cu păcatul strămoșesc, avea toată consecințele stricăciunii și ale morții în trupul ei. Prin intrarea în Sfânta Sfintelor a ajuns la îndumnezeire. Însă această îndumnezeire nu era îndeajuns pentru eliberarea de toate urmările acestuia, care sunt stricăciunea și moartea, tocmai pentru că nu se unise firea dumnezeiască cu cea umană în ipostasul Cuvântului. Astfel, în momentul în care cu puterea Sfântului Duh, firea dumnezeiască s-a unit cu firea umană în pântecul Preasfintei Fecioare Maria, Preasfânta, prima, gustă slobozirea ei din păcatul strămoșesc și de urmările acestuia. De altfel, în acea clipă a avut loc ceea ce nu reușiseră să facă Adam și Eva prin lupta lor personală liberă. De aceea, Preasfânta, în momentul Bunavestirii, a ajuns la o stare mai presus de aceea în care se aflau Adam și Eva înainte de cădere. S-a învrednicit să guste scopul final al creației, așa cum vom vedea în alte explicații.

De aceea, pentru Preasfânta nu a fost nevoie să mai aibă loc Cincizecimea, nu a fost nevoie să se boteze. Ceea ce au trăit Apostolii în ziua Cincizecimii, care au devenit membrii ai Trupului lui Hristos prin Duhul Sfânt, și ceea ce s-a petrecut cu noi toți la taina Botezului, s-a petrecut cu Preasfânta Fecioară în ziua Bunavestirii. Atunci s-a izbăvit de păcatul strămoșesc, nu în sensul că s-a eliberat de vinovăție, ci că a dobândit îndumnezeirea în suflet și în trup, datorită unirii ei cu Hristos.

În aceste cadre trebuie interpretat și cuvântul Sfântului Ioan Damaschin, că în ziua Bunavestirii, Preasfânta a primit Duhul Sfânt, Care a curățit-o și i-a dat puterea de a primi dumnezeirea Cuvântului, și în același timp de a-L naște. Cu alte cuvinte, Preasfânta a primit de la Sfântul Duh har curățitor, dar și primitor și născător al Cuvântului lui Dumnezeu ca om.

Răspunsul Preasfintei la înștiințarea Arhanghelului că se va învrednici să nască pe Hristos a fost grăitor: „Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău” (Luca 1:38). Se vedește aici ascultarea Preasfintei față de cuvântul Arhanghelului, dar și ascultarea ei față de Dumnezeu, pentru un fapt care era paradoxal

și straniu pentru rațiunea umană. Astfel, își supune propria rațiune voii lui Dumnezeu.

Unii spun că în acea clipă toți dreptii Vechiului Testament, dar și întreaga umanitate, așteptau cu neliniște să audă răspunsul Preasfintei, temându-se ca nu cumva ea să refuze și să nu asculte de voia lui Dumnezeu. Se spune că, dat fiind faptul că de fiecare dată când omul se află într-o asemenea dilemă, tocmai pentru că are libertate, poate să spună da sau nu, după cum altădată s-a întâmplat cu Adam și cu Eva, același lucru se putea întâmpla și cu Preasfânta. Dar nu era cu puțință ca Preasfânta să refuze, nu pentru că nu avea libertate, ci tocmai pentru că avea adevărată libertate.

În ziua Bunevestiri a avut loc zămisirea directă a lui Hristos prin puterea și lucrarea Preasfântului Duh. Într-un imn închinat Născătoarei de Dumnezeu, cântăm: „Gavriil zicând ție, Fecioară, bucură-te, împreună cu glasul S-a întrupat Stăpânul tuturor”. Aceasta înseamnă că nu au trecut mai multe ore sau zile de la buna vestire până să aibă loc zămisirea, ci a avut loc exact în acel moment.

Zămisirea lui Hristos în pântecelul Născătoarei de Dumnezeu s-a săvârșit în liniște și taină, fără zgomot și tulburare. Nimeni, nici dintre îngeri, nici dintre oameni nu a putut să înțeleagă în acel ceas lucrurile mari care s-au săvârșit. Împăratul Proroc David a proclamat acest fapt, spunând: „Pogorâ-Se-va ca ploaia pe lână și ca picăturile ce cad pe pământ” (Psalmul 71, 6). Hristos, prin zămisirea Sa, nu a pricinuit zarvă, nici vreo stricăciune fecioriei Atotsfintei Fecioare. De aceea, și Atotsfânta a fost și a rămas Fecioară înainte de naștere, în naștere și după naștere. Sunt cele trei stele pe care iconarul le zugrăvește totdeauna pe frunte și pe cei doi umeri ai Atotsfintei.

Unirea firii dumnezeiești cu firea umană în Ipostasul Cuvântului, în lăuntrul pântecelului Născătoarei de Dumnezeu, constituie îndumnezeirea directă a firii umane. Adică, îndumnezeirea firii omenești există din prima clipă în care firea dumnezeiască s-a unit cu cea omenească. Este semnificativ în acest sens cuvântul Sfântului Ioan Damaschin: „din clipa în care a luat trup, a fost trup al lui Dumnezeu Cuvântul”. Ceea ce înseamnă că, din momentul zămisirii și până la îndumnezeirea trupului omenesc, nu a trecut un interval de timp, deoarece îndumnezeirea s-a petrecut imediat, adică în momentul zămisirii.

Urmarea acestui fapt este că Preasfânta Fecioară trebuie să fie numită Născătoare de Dumnezeu, pentru că ea a născut cu adevărat pe Dumnezeu, pe Care L-a purtat nouă luni în pântecelul său, iar nu un simplu om care avea Harul lui Dumnezeu. De aceea Preasfânta Fecioară e numește Născătoare de Dumnezeu, iar nu Născătoare de Hristos. Dogma hristologică are consecințe și asupra dogmei despre Născătoarea de Dumnezeu. Atotsfânta Fecioară este Născătoare de Dumnezeu, tocmai pentru că L-a zămislit întru Duhul Sfânt pe Hristos.

Câtă vreme la dumnezeiescul făt avem o creștere progresivă, totuși nu a existat un interval de timp între concepție și conturarea membrilor. Sfântul Vasilie cel Mare spune categoric în acest sens: „cel purtat în pântecel a fost imediat desăvârșit cu trupul și nu a luat formă după un scurt timp”. Cu alte cuvinte, membrele trupului Său s-au format imediat, adică El a fost creat om desăvârșit, dar nu s-a aflat de îndată la mărimea vârstei de nouă luni. Se dezvoltă puțin câte puțin, câtă vreme trupul Său a fost alcătuit de la început.

Zămisirea lui Hristos în pântecelul Născătoarei de Dumnezeu s-a făcut de la Preasfântul Duh prin creație, iar nu prin sămânță bărbătească, pentru că trebuia ca Hristos să își asume firea curată pe care a avut-o Adam înainte de călcarea poruncii. Desigur, Hristos și-a asumat trup supus patimii și muritor, așa cum acesta a devenit ca urmare a încălcării poruncii de către Adam, dar El a asumat stricăciunea și moartea, tocmai pentru a birui stricăciunea și moartea, însă trupul Lui era cu totul curat și neprihănit, așa cum fusese trupul omului înainte de cădere. Așadar, în ce privește stricăciunea, trupul lui Hristos era precum trupul lui Adam înainte de cădere, însă în ce privește stricăciunea și moartea, era precum trupul lui Adam de după cădere.

Prin urmare, zămisirea s-a făcut prin Duhul Sfânt și asta deoarece modul în care se naște omul astăzi (prin sămânță bărbătească) este cel de după cădere. După cum spune Sfântul Grigorie Palama, mișcarea trupului către naștere nu este cu desăvârșire izbăvită de păcat, pentru că, deși mintea-nous a fost rânduită de Dumnezeu să îl călăuzească pe om, acesta se poartă „nesupus” pe durata mișcării trupului spre plăcere. Astfel, firea curată a lui Hristos are legătură cu zămisirea prin creație, iar nu cu zămisirea prin sămânță.

mozaic din secolele XI-XII cu scena Bunei Vestiri din katedrala din Mănăstirea Vatoped

Tocmai acest fapt se leagă foarte strâns cu aceea că zămisirea, purtarea în pânțe și nașterea lui Hristos de către Preasfânta Fecioară au fost fără de plăcere trupească, fără greutate și fără de durere. Așadar, Hristos a fost zămislit fără plăcere trupească, a fost purtat în pânțe ca făt fără greutate și s-a născut fără durere. A fost zămislit fără de sămânță din două motive: pentru ca Hristos să-și asume firea umană curată și pentru ca nașterea Sa să fie fără de stricăciune și fără de durere.

Preasfânta Fecioară L-a zămislit pe Hristos fără de plăcere trupească, după cum și purtarea de nouă luni în pânțele ei a fost fără efort și fără să Îi simtă greutatea. Ea nu simțea greutatea, deși dumnezeiescul prunc se dezvoltă firesc și avea greutatea unui embrion normal. S-a împlinit astfel profeția lui Isaia: „Iată, Domnul vine pe nor ușor” (Isaia 19:1). Prin „nor ușor” se înțelege trupul omenesc, care era atât de ușor, în-

cât Preasfânta Fecioară nu a simțit nici o greutate și osteneală pe durata celor nouă luni de sarcină.

Zămisirea lui Hristos de către Preasfânta Fecioară fără de plăcere trupească și fără de sămânță și purtarea în pânțe fără greutate sunt legate strâns de nașterea lui Hristos fără stricăciune și fără durere. După cuvântul Sfântului Grigorie de Nisa, există o strânsă legătură între plăcere și durere, pentru că orice plăcere este urmată de durere. Adam a simțit plăcere, căreia i-a urmat durerea pentru întregul neam omenesc. La fel și acum, prin eliberarea din plăcere vine bucurie neamului omenesc. Nașterea lui Hristos nu a stricat fecioria Născătoarei de Dumnezeu, după cum nici zămisirea nu s-a făcut prin plăcere și nici purtarea în pânțe cu greutate și efort. Acolo unde lucrează Preasfântul Duh „se biruiește rânduiala firii”.

Răstimpul purtării în pânțe a lui Hristos de către Preasfânta Fecioară este preînchipuire a comuniunii

neîncetate pe care o au Sfinții în Împărăția lui Dumnezeu.

Este cunoscut și învederat faptul că mama care poartă prunc în pântece are cu el o relație strânsă și organică. Oameni de știință au demonstrat că faptul este influențat foarte mult nu doar de starea trupească a mamei sale, dar și de constituția psihologică a acesteia. Și pentru că dumnezeiescul prunc a fost zămislit de la Duhul Sfânt, dar a crescut în mod firesc, adică a fost în părtășie și comuniune cu trupul Preasfintei Fecioare, de aceea și există o relație strânsă între Hristos și Născătoarea de Dumnezeu. Firește, acest lucru trebuie să îl vedem din perspectiva că Preasfânta I-a dat lui Hristos sângele ei, dar și Hristos i-a dat Harul și binecuvântarea Sa. Hristos însă, deși se afla Prunc în pântecele Fecioarei, nu a încetat să fie în același timp pe tronul lui Dumnezeu, unit cu Tatăl Său și cu Sfântul Duh.

Firea umană s-a unit cu firea dumnezeiască în chip neschimbat, neamestecat, neîmpărțit și nedespărțit, îndată, din clipa zămislirii. Asta înseamnă că prima, Preasfânta Fecioară a gustat bunătățile dumnezeieștii Întrupări, anume îndumnezeirea. Ceea ce Ucenicii lui Hristos au gustat în ziua Cincizecimii, iar noi după Botez, în timpul Tainei Dumnezeieștii Euharistii, când ne împărtășim cu Trupul și Sângele ui Hristos, și ceea ce vor trăi Sfinții în Împărăția Cerurilor, a fost trăit de Preasfânta Fecioară încă din prima clipă a zămislirii și a purtării în pântece.

Prin urmare, Hristos, vreme de nouă luni, zi și noapte, a hrănit-o cu sfințitul Lui Sânge pe Preasfânta Fecioară. Aceasta este preînchipuirea neîntreruptei dumnezeiești Împărtășiri și a neîntreruptei legături și comuniuni a Sfinților cu Hristos, care va avea loc mai ales în cealaltă viață. De aceea, și Preasfânta Fecioară este preînchipuire a veacului ce va să fie. Astfel privind-o, Maica Domnului este Raiul.

Sfântul Nicodim Aghioritul, vorbind despre Buna-vestire a Născătoarei de Dumnezeu, abordează evenimentul acesta și dintr-o perspectivă personală și existențială. Pentru că nu este de ajuns să prăznuim în chip exterior faptele dumnezeieștii Întrupări, ci se cuvine să ne apropiem de el existențial și duhovni-

cește. Din acest motiv, Sfântul Nicodim a adunat mai multe pasaje din scrierile Sfinților în care se vorbește despre această abordare existențială a Bunevestiri.

Este semnificativ în acest sens cuvântul Prorocului Isaia: „De frica Ta, Doamne, am luat în pântece și dureri am avut și am născut, duhul mântuirii Tale am săvârșit pe pământ” (Isaia 26:18). Potrivit tâlcuirii Sfinților Părinți, sămânța este cuvântul lui Dumnezeu, iar pântecele este mintea-nous și inima omului. Prin credință, cuvântul lui Dumnezeu este însămânțat în inima omului și rămâne „însărcinată” de către frica lui Dumnezeu. Este vorba de frica omului de a nu rămâne departe de Dumnezeu. De la această frică începe lupta de curățire a inimii și de dobândire a virtuților, care se aseamănă durerilor și chinurilor facerii. Astfel, se naște duhul mântuirii, care este îndumnezeirea și sfințirea.

Hristos ia chip în noi prin dureri duhovnicești. Apostolul Pavel spune: „O, copiii mei, pentru care sufăr iarăși durerile nașterii, până ce Hristos va lua chip în voi!” (Galateni 4:19). Durerile facerii sunt nevoița duhovnicească, iar chipul lui Hristos în noi este îndumnezeirea și sfințirea.

Potrivit Sfinților Părinți (Sfântul Grigorie de Nisa, Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Simeon Noul Theolog, Cuviosul Nichita Stithatul etc.), ceea ce s-a petrecut după trup în Preasfânta Fecioară, același lucru se petrece duhovnicește în fiecare om, al cărui suflet își dobândește fecioria, adică se curăță de patimi. Hristos, Care o dată S-a născut după trup, vrea să Se nască totdeauna duhovnicește în cei care vor aceasta, și astfel Se face prunc, crescând în aceștia prin virtuți.

Zămislirea și nașterea duhovnicească se face simțită prin aceea că încetează curgerea de sânge, adică încetează poftele care duc la săvârșirea păcatului, nu mai lucrează patimile în om, iar omul ajunge să urască păcatul și dorește totdeauna să facă voia lui Dumnezeu. Această zămislire și naștere se dobândește prin împlinirea poruncilor, mai ales prin întoarcerea minții-nous în inimă și prin neîncetata rugăciune de-un-singur-gând. Atunci omul devine templu al Preasfântului Duh.

Ierotheos Vlachos, Mitropolit de Nafpaktos

GANDUL ZILEI

„Înfrumusețatu-te-ai mai mult decât toată cuviința îngerilor, ceea ce ai născut pe Făcătorul lor” (Luca 1, 33).